

 νέο φροντιστήριο	ΜΑΘΗΜΑ - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΗ ΥΛΗ		Νεοελληνική Γλώσσα Α Λυκείου
	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ	Μακρής Κων/νος	
	ΤΜΗΜΑ		
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	Ιλίου	
	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	3 ώρες	
	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ		

Κείμενο Ι

Η ανθρωποκεντρική υποστασιοποίηση της ελληνικής γλώσσας

Ακριβοδίκαια θεσπίστηκε Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας που εορτάζεται ετησίως στις 9 Φεβρουαρίου, ημέρα θανάτου του Διονυσίου Σολωμού, του εθνικού ποιητή της Ελλάδας. Η ελληνική γλώσσα είναι μία μήτρα νοημάτων και αξιών με επίκεντρο τον άνθρωπο, απaráμιλλη στο περιεχόμενό της και στην εκφορά της. [...]

Τιμώντας την ελληνική γλώσσα, τιμάμε και τους πολιτιστικούς θησαυρούς που δημιούργησε. Και αυτό γιατί η γλώσσα αυτή γεννήθηκε και διαμορφώθηκε ακριβώς στον ίδιο χώρο που γέννησε ένα μοναδικό φαινόμενο για τον πολιτισμό: την ανθρωποκεντρική πολιτεία εν ελευθερία, ενώ περιστοιχιζόταν από δεσποτικές επικράτειες. Ο ελληνικός κόσμος εξελισσόμενος προς την ελευθερία και τη δημοκρατία βάθαινε και πλάταινε τη σκέψη του για την κατάσταση του ανθρώπου και αυτός ο βαθύς στοχασμός και το αγωνιστικό ήθος αποτυπώνονταν στη γλώσσα του. [...]

Η ανθρωποκεντρική υποστασιοποίηση της ελληνικής γλώσσας την καθιστά μοναδική και απaráμιλλη. Η μοναδικότητα της Ελληνικής τεκμηριώνεται και από το γεγονός ότι το σημαίνον (τα φωνήματα της λέξης) και το σημαινόμενο (το νόημα της λέξης) ταυτίζονται στον μέγιστο βαθμό στην ελληνική γλώσσα. Για παράδειγμα, η λέξη «δημοκρατία» είναι το κράτος του δήμου, δηλαδή η πολιτεία που η πολιτική αρμοδιότητα ασκείται από τους ίδιους τους πολίτες. Η εκφορά της λέξης διαυγάζει και το εννοιολογικό περιεχόμενο του όρου. Αλλά δεν κάνει μόνο αυτό η ελληνική γλώσσα, δηλαδή να είναι ακριβής και περιγραφική στο νοηματικό επίπεδο. Η ελληνική γλώσσα έχει τη δύναμη να διαπλάθει το ήθος του ομιλούντος. Για παράδειγμα, η λέξη «φθόνος» προέρχεται από το ρήμα «φθίνω» που σημαίνει εξασθενώ, γίνομαι κάτι λιγότερο, παρακμάζω. Η ίδια η λέξη μάς προειδοποιεί να μην κάνουμε αυτήν την επιλογή. Στα αγγλικά η λέξη «envy» δεν είναι και περιγραφική των επιπτώσεων αυτής της επιλογής στην προσωπικότητα του ανθρώπου. Κατά τον ίδιο τρόπο, η λέξη «εκδίκηση» βρίσκεται στον αντίποδα των ένδικων μέσων, μας προειδοποιεί ότι κινείται έξω από την περιοχή του δικαίου, άρα μας αποτρέπει. Η αγγλική λέξη «revenge» δεν λειτουργεί αποτρεπτικά στο ηθικό επίπεδο. Τέλος, η ελληνική γλώσσα είναι μία γλώσσα που κινεί τη φαντασία. Ας πάρουμε τη λέξη «άγαλμα» που προέρχεται από το ρήμα «αγάλλω», που σημαίνει ευχαριστιέμαι ψυχικά. Συγκρινόμενη αυτή η λέξη με την αντίστοιχη αγγλική «statue» που προέρχεται από το λατινικό ρήμα «στέκομαι» (στα λατινικά sto/statum),

αποτείνεται σε μία διαφορετική κατάσταση: η λέξη «άγαλμα» υποδηλώνει την κίνηση της ψυχής από την ευχαρίστηση, ενώ η λέξη «statue» υποδηλώνει την ακινησία.

Καταλήγουμε ότι αυτό που συνιστά τη μοναδικότητα της ελληνικής γλώσσας είναι ότι αγαπάει τον άνθρωπο, τον παροτρύνει και τον οδηγεί στην ηθική και πνευματική του ανύψωση. [...] Σήμερα το πολιτιστικό παράδειγμα του ελληνικού κόσμου, όπως αποτυπώνεται στα κείμενα της ελληνικής γλώσσας, είναι πιο επίκαιρο και πιο μοντέρνο από ποτέ, ώστε να αφυπνίσει και να νοηματοδοτήσει τον πολιτισμό μας, για να καταστεί ο άνθρωπος αυτοσκοπός και να πάψει να αποτελεί ένα μέσο στον βωμό της κερδοσκοπίας. Η παρακαταθήκη της ελληνικής γλώσσας προτείνει την κοινωνία της αιδούς και της δικαιοσύνης και όχι αυτήν της ύβρεως. Έχει να μας διδάξει σήμερα πολλά.

Πολύβια Παραρά, εφ. Καθημερινή, 09.02.2021

Κείμενο II

«Το μαχαίρι»

Όπως αργεί τ' ατσάλι να γίνει κοφτερό και χρήσιμο μαχαίρι
έτσι αργούν κ' οι λέξεις ν' ακονιστούν σε λόγο.

Στο μεταξύ

όσο δουλεύεις στον τροχό

πρόσεχε μην παρασυρθείς

μην ξιπαστείς

απ' τη λαμπρή αλληλουχία των σπινθήρων.

Σκοπός σου εσένα το μαχαίρι.

Άρης Αλεξάνδρου, Ποιήματα (1941-1974), Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1981, σ. 99

Ασκήσεις:

ΘΕΜΑ Α

A1. Η αρθρογράφος του πρώτου κειμένου υποστηρίζει την άποψη ότι η ελληνική γλώσσα είναι μοναδική και απαράμιλλη. Πως τεκμηριώνει την άποψή της; Να παρουσιάσετε την τεκμηρίωσή της περιληπτικά σε ένα κείμενο 60-70 λέξεων.

Μονάδες 10

A2. Να επισημάνετε τη δομή της 2^{ης} παραγράφου του πρώτου κειμένου: «Τιμώντας την ελληνική γλώσσα... αποτυπώνονταν στη γλώσσα του.»

Μονάδες 10

A3.α) Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου I («Η ανθρωποκεντρική υποστασιοποίηση... την ακινησία») να σημειώσετε όλες τις συνδετικές λέξεις ή φράσεις που μπορείτε να εντοπίσετε. Τι σκοπό εξυπηρετούν γενικά οι συνδετικές λέξεις σε ένα οποιοδήποτε κείμενο (ποια είναι η σημασία των λέξεων αυτών για τη συνοχή;)

Μονάδες 10

β) Να εντοπίσετε στο πρώτο κείμενο τρία παραδείγματα **μεταφορικής** χρήσης της γλώσσα από την αρθρογράφο.

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ Β

Β1. Με αφορμή το πρώτο κείμενο εκφωνείτε μία **ομιλία σε εκδήλωση του σχολείου** σας στην οποία παρουσιάζετε την αξία της ελληνικής γλώσσας και στη συνέχεια καταθέτετε συγκεκριμένες προτάσεις για την γλωσσική καλλιέργεια των νέων από το σχολείο. (300-350 λέξεις)

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Ο τίτλος του ποιήματος «Το μαχαίρι» είναι μεταφορικός. Διαβάζοντας το ποίημα τι πιστεύετε ότι συμβολίζει;

Μονάδες 10

Γ2. Ποιο είναι το κυρίαρχο ρηματικό πρόσωπο του ποιήματος (γραμματικό πρόσωπο που βρίσκονται τα ρήματα); Ποια η λειτουργία του;

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Σε ένα κείμενο περίπου 100-120 λέξεων να διατυπώσετε με δικά σας λόγια το θέμα του ποιήματος εξηγώντας επαρκώς την παρομοίωση που υπάρχει στον πρώτο και δεύτερο στίχο.

Μονάδες 15